

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237, — Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОСОЛ ЯРЕМА ОСУДЖУЄ ЗАБОРОНУ УКРАЇНСЬКОГО ВИСТУПУ

Протестує в листі до Гвейлена проти обмежування американських громадян Советами.

О.ЛБАНІ. — Ньюйоркський асемблемен, Степан Ярема, звернувся листом до президента Корпорації Світової Вистави, Гровера Гвейлена з протестом проти заборони українцям виступати в мистецьких пописі, влаштованих газетою „Дейлі Мірор“ на Світовій Виставі.

П. Ярема заявив, що як той, що походить із українського роду, він знає добре, що ті українці, що мали намір виступати в згаданій пописі, не були якихось протинамериканських переконань і не було причин забороняти їм виступ.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІДПОВІДІ: ЧОМУ ГРОШІ ЛЕЖАТЬ БЕЗ УЖИТКУ?

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвельт вів за Тимчасовий Краєвий Комітет Господарки розслідувати, чому ошаджені краєм гроші лежать у банках без пожиточного вжитку, без якого економічне узгодження краю неможливе.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ХОЧЕ МІШАТИСЯ В УГЛЕВУ БОРОТЬБУ.

ГАРЛАН (Кентукі). — Провідники Конгресу Промислової Організації в цьому повіті віднесли до президента Рузвельта з закликом ужити влади федерального уряду для усунення інтервенції стейтлових військ, що, мовляв, стоять на услугах углевих баронів. Президент дав до розуміння, що він у справу не думає мішатися.

Майнери загрожували виступом проти стейтлових військ. Ситуація напружена.

КОРОЛЬ ВИСІДАЄ В КАНАДІ

КВІБЕК (Канада). — Парохід „Емпрес оф Австралія“, на котрому їдуть в Америку англійський король і королева, спустив котвицю 12 миль від цього міста, щоб висадити на беріг королівську пару в середу, пів до 11. години рано.

НОВИЙ ЗАСІБ ДОПОМОГИ.

РОЧЕСТЕР (Нью Йорк). — У поштовім уряді цього міста почато новий спосіб допомоги для безробітних, що кажуть, має розв'язати питання нужди серед багатства. Кожен безробітний може дістати тут квітки в сумі 1 доларя на кожного члена своєї родини, а потім дістати до цих квіток на 1 доларя інші на суму 50 центів, за котрі він може купити собі поживи з так званих зайвих припасів.

За перший день продано квіток 2,253 особам на суму \$12,368.

НАЗИВАЮТЬ МАЛІ БАЛЬОНИ НЕПРАКТИЧНИМИ.

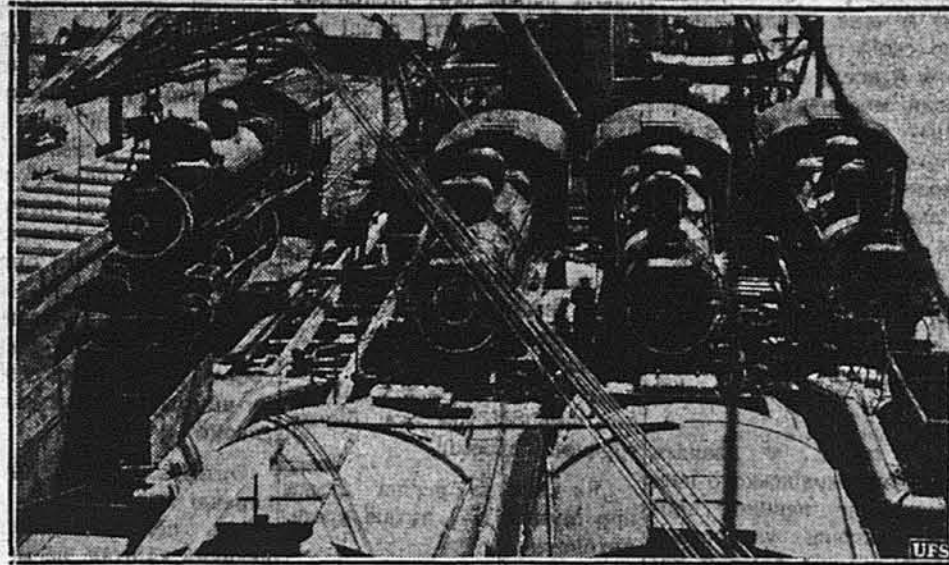
ВАШИНГТОН. — Департамент воєнної флотії прийшов до докладного розслідування, що малі кермові бальони, два рази менші від „Акрона“, не є практичними. Недавно тому один такий бальон роздерся об дерево.

ХТО БОРОНИВ ЗАКАРПАТТЯ, ТОЙ ПОВНИЙ ГОРДОСТІ І НАДІЙ, КАЖЕ К. ЛІСЮК.

НЮ ЙОРК. — Кораблем „Аквітани“ вернувся з Європи Гром. Калина Лісюк, що тому кілька місяців вибрався з Америки в Карпатську Україну, щоб там здійснити фільми. Там і застали його нещодавні трагічні події, під час яких загинув і його син Петро, вбитий і ограблений чеськими жовнірами. Гром. Калина Лісюк сам брав активну участь у перших трьох днях критичних подій у Хусті. Привіз із собою багато зниток з тих подій. Зняв на фільму засідання першого Союзу Карпатської України. Має готову фільму з боротьби за Карпатську Україну, виготовлену при допомозі тих Січовиків, що брали в тій боротьбі справжню участь, а потім опинились у Словаччині. Гром. Лісюк, обмінюючись враженнями, стверджує, що боротьба за Карпатську Україну була виявом такої величезної національної свідомості населення Карпатської України, якої ніхто не надіявся. Молодь поводи́ла себе всюди не інакше, а по героїськи. Тому і не диво, говорив Гром. Лісюк, що чужинці, всюди, де він їх не стрічав би, говорили, що українці — виграли. Та особливо замітне те, що ті, що були ранені, чи інакше потерпіли за Карпатську Україну, дуже піднесені на душі. Буквально в нікого не видно зневіри. Всі вони горді, що Карпатська Україна так себе поведла та що їм доля дала щастя бути активними учасниками боротьби.

ГОЛОВНА ПОТРЕБА МОЛОДІ — ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — На річній конвенції Хлопчиків Клубів Америки, що відбувається в Готелі Комодор, предложено розглянути опінії 20,000 хлопців про основні питання їх життя. Подавляюча більшість хлопців признала головним питанням свого життя економічне забезпечення.

ЛЪОКОМОТИВИ НА АМУНІЩЮ

Японія є в Америці головним покупцем старого металю. На образку показано, як у Філадельфії вантажено на корабель для вивезення в Японію старі американські залізничні лъокомотиви, що служили від 1903. року.

КОНФІСКАТА „НОВОГО ЧАСУ“ В КРЕМЯНЦІ.

4. квітня в Кремянці поліцей відібрав від робітників Олександра Гіжицького один примірник несконфіскованої газети „Новий Час“. Після допиту Гіжицький про те, де Гіжицький цю газету дістав і скільки за неї заплатив, сказав про це протокол, але залишити копію його Гіжицькому відмовився.

В Кремянці вже 5-тий місяць пошта не доручує українських газет і в кіосках також дістати їх не можна.

В БІЛОРУСІ ГОРИТЬ.

В останньому часі на терені союзу Білорусі щораз частіше вибухають пожежі. Горять переважно фабричні будинки. В цих днях занотовано дві більші пожежі: одну у Жлобіні, другу у Мінську. В Мінську знялася пожежа у фабриці дикти. Енергійна акція проти пожежної сторожі ледви по кількох годинах могла зліквідувати пожежу. ГПУ перевела багато арештованих між робітниками. Комісар внутрішніх справ Білорусі, Цанава, видав низку заріздень з метою забезпечити фабричні об'єкти перед давшою саботажною акцією.

129 БЕЗРОБІТНИХ ЗГІНУЛИ ПІД КОЛЕСАМИ.

В отавському парламенті сказав посол Грент Мекніл з Венкуверу, що за 1938 рік загинуло під колесами тягарових потягів 129 мандрівних безробітних, що їхали без тикетів з одного місця на друге. 202 безробітних було покалечених.

12-ЛІТНЯ МАТИ ВРОДИЛА ТРОЄНЯТА.

В місцевості Кузен округу Діжон (Франція) син багатого хлібороба оженився з дочкою тамошнього ткача. Останній в тому подружжі не було би ще нічого дивного, якби не те, що молодий мав під час шлюбу 16 літ, молода ледви 12. Батьки дали свою згоду на подружжя молодітніх. Тепер, як повідомляє французька преса, щаслива молода жінка породила здорові троєнята. Однак внаслідок недостатці відповідної лікарської опіки одно з немовлят по тижневі померло. Зате двоє немовлят і мати можуть тепер похвалитися якнайкращим здоров'ям.

МАСОВІ ЛОВИ В СОВЕТАХ.

Як лиш настала весна, в Советах зорганізовано багато лововських експедицій, які мають убити якнайбільшу кількість дичини, щоб доповнити харчеві запаси. У Свердловську вирушила советська мисливська експедиція у складі 2,000 мисливих до уральських лісів, багатих на звірину. Найхарактернішіше те, що до кожної мисливської експедиції приділено спеціальних контролорів, які мають точно обчислити вбиту дичину й доставити її до советських апропріаційних організацій. Як відомо, в СССР панує від довшого часу дошкульний брак мяса. Зловлена дичина має бодати до деякої міри заповнити прогалину в советській апропріації.

АДВЕНТИСТ НЕ ХОТІВ ВИКОНУВАТИ ВІЙСЬКОВИХ ВПРАВ.

Військовий суд у Клузі (Семігород) засудив воєня тамошнього полку артилерії, Івана Константи́нського, на 10 літ важких робіт за те, що він, як член секти адвентистів, семого дня відмовився виконувати військові вправи з зброєю.

ГУСИ ПРЕЛЕТІЛИ ДО МАНІТОБИ.

Тиждень вчасніше, як звичайно, прибули до Манітоби величезні стади диких гусей. Коло Овк Лейк бачили стадо гусей, більше як 100,000. Мешканці того дистрикту кажуть, що гусей у тій околиці є більше, як звичайно.

ДИВНА ПРИЧИНА САМОГУБСТВА.

Поліцей Ян Бялас, вертаючись додому, наїхав в Ястце́мбі коло Робніка на прохожого, який зломив собі підчас удару руку. Той випадок так сильно вплинув на поліцей, що він, приїхавши додому, вистрілом із револьвера відправ собі життя.

МОЛОДІ ВТКАЧІ.

Львівська поліція притримала 17-літнього гімназиста В. Стручевського з Білостоку, який перед кількома днями втік від родичів, бо не хотів учитися. — 19-літній Тадей Шеф утік з дому, забираючи батькові 3,670 злотих.

НЕ ТІЛЬКИ ПРОФЕСОРИ ЗАБУДЬКИ!

Недавно один лікар, що живе недалеко містечка Кичинер в Онтеріо, повіз був свою жінку на покупки до міста Гемилтону. Жінка пішла по крамниці. А доктор за якийсь час подумав, що вже спокійно в авто й поїхав до дому. Глянув по хаті, і аж тоді пригадав собі, що забув жінку в місті.

ПІВТРЕТЯРІЧНА ДИТИНА ПЕРЕСПАЛА В ЛІСІ.

На фермі коло Ветерен, в Алберті, сталася така пригода з півтретярічним хлопчиком Лорен Ренником:

Мати поклала дитину до ліжка коло восьмої години вечір і вийшла подоїти корову. Коли по 10 мінутах вернулася до хати, не застала дитини. Мати була тої думки, що дитину викрали, хоч вона не мала ворогів. Цілу ніч і цілий день шукали дитини, поліція і 100 сусідніх фермерів і знайшли її щойно в понеділок ввечір. Дитина спала в корчах, дві милі від дому. Найпевніше, що хлопчик встав з ліжка, пішов шукати маму й заблукав.

ЛІБЕРАЛИ ОБІЦЮЮТЬ ЖІНКАМ У КВЕБЕКУ ПРАВО ГОЛОСУ.

Не всім відомо, що провінція Квебек є одинокою провінцією в Канаді й одним з рідкісних країв у світі, де жінки не мають виборчих прав, то значить не можуть голосувати підчас виборів, ані кандидувати.

Доміняльний міністер Ляпонт заявив недавно в жіночій клубі в Монреалі, що як ліберали тільки прийдуть до влади в Квебеку, то жінки вже напевно дістануть право голосу.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ ДІТЕЙ В ОГНІ.

В мешканні Вероніки Костровської в Ярославі вибухла підчас її несприятливості пожежа, яка відразу обхопила цілий дім. Сусіди добулися до будинку щойно тоді, коли по якомусь часі виломали двері. Зо згарищ вони добули вже тільки трупи двох дітей Костровської у віці 2—3 літ. Причиною пожежі була хибна будова залізної печі, від якої зайнялися папери.

АМЕРИКАНСЬКІ СКРИНІ З ОДІННЯМ ОХОРОНОЮ ДЛЯ СІЧОВИКІВ

ЗАГРЕБ (Хорватія). — Один з українських письменників, учасник кривавої боротьби за Карпатську Україну, пише, що скрині, які прийшли з одягом і білизною для Карпатської України від американських українців, були вжиті Січовиками в боях за Хуст як барикади при перестрілах з мадярами. А білля і білі суконки вжито для перев'язування ран.

ЦЬКУВАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ.

ВАРШАВА. — Частина польської преси, на чолі з „Дзєнніком Польським“, повела чорносотенну кампанію, звернену проти українців за те, що нібито вони не підписують польської позички на протилетунську оборону. Та преса називає українців „державними зрадниками“ і визнає уряд, щоб ставитись до них як до зрадників, і то як до поодиноких осіб так і до організацій. Особливо нацьковує польська львівська преса. Нічого не помагають тут українські виправдання і оголошення сум, які українці зложили.

ЩО МОЖЕ ДАТИ СЕЛЯНИН?

ЛВВІВ. — „Новий Час“, беручи в оборону українців перед польськими нападами, пише, що статистика виказує, що ті в Польщі, що мають дійсно гроші, не складають поважних сум на державну пожитку. Капітали і багатства є в Польщі в рідких руках, а тільки не в українських. „І що може сьогодні дати хлібороб, коли за сотнар жита платять йому 10, чи 12 злотих, або сільська кооперація, що має всього оборотного капіталу 500 до 1,000 злотих“.

В КРАЮ ЛАЮТЬ УКРАЇНЦІВ, А ПЕРЕД ЗАГРАНИЦЮ ХВАЛЯТЬ.

ВАРШАВА. — В польській пресі кожного дня повно нападів на українців як на чужоземних польських громадян. А Польська Агенція Телеграфічна розсилає у тому самому часі звідомлення, що українці тепер дуже льояльні, що виразно „виреклися Гітлера“ і складають поважні суми на оборону Польщі. Між іншим останній бюлетен Агенції подає, що посол Володимир Целевич (той, якому у Львові відібрали право голосувати у міських виборах. — Ред.) заявив, що українці попіратимуть тепер польський уряд, „волючи жити разом з поляками, ніж бути під німецьким протекторатом, що означало б неволю“. У зв'язку з тим і американська пресова агенція подає, що українці в Польщі, що „мали перед двома місяцями сепаратистичні наміри“ підбурені німцями, „уже тепер шукають самі зближення з Польщею і підписують польську державну позичку, бо завелися в німецьких надіях“.

ДАЛІ ЗАКРИВАЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ТОВАРИСТВА.

ЛВВІВ. — Українська преса подає постійно день за днем новинки про дальші припинювання діяльності українських товариств. Цікаве, наприклад, таке, що в Тересівці, повіт Підгайці, замкнено читальню „Просвіти“ тому, що хтось у громаді побив солтиса, а хтось убив вїйта. Доказів ніяких на членів читальні нема, але проте її таки замкнено з „огляду на безпеку, спокій і публічний лад“.

КАРАЮТЬ ЗА „НЕЛЬОЯЛЬНІСТЬ“.

ЛВВІВ. — Покарано польською адміністраційною владою три українські щоденники у Львові. Себто покарано по 100 зл. або 10 днів арешту тих, що підписують газету за те, що не поміщено згадки за іменами президента Польщі, Мосціцького. Прокуратор уважав це „протидержавною маніфестацією“. Підсудні заявили через своїх оборонців, що такого присуду, ні такого домагання від преси ще досі не було. Ще ніхто досі не карав за те, що щось не було поміщено. Підсудні звертали далі увагу, що довгими роками велика частина польської преси демонстраційно не поміщувала ні слова згадки про день 11. листопаду, себто роковини польської держави. І ніхто за це не карав. Та все те не помогло. Присуд затвердив апеляційний суд, а далі вже не можна апелювати. Значить, присуд правосильний.

НЕ МОЖНА РЕКЛЯМУВАТИ УКРАЇНСЬКИХ ГАЗЕТ!

ЛВВІВ. — Ті, що перепродують українські газети в крамниці чи кіосках, не можуть цього реклямувати афішами. Їх здирають, а крамниці, що так реклямують продаж українських газет, бойкотують. На це звертає увагу українська преса.

ХОТІЛИ БИ ПІТИ СОВЕТАМ НА РУКУ.

ЛОНДОН. — Англія і Франція хочуть заручити Советам, що їм не треба буде йти боронити Польщу й Румунію, поки тих країв не буде боронити Англія і Франція. Та це не захоплює Совети, бо вони тої думки, що тягар оборони таки спаде на їхні плечі. Тому хочуть, щоб Франція й Англія згодилися боронити Совети — в кожному випадку. Значить, що і в війні з Японією. Ось тут і сук справи.

“СВОБОДА” (“LIBERTY”)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакції не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.
3 Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: “СВОБОДА”, P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОВЕРТАЄТЬСЯ ХВИЛЯ?

Наплив великого числа законодавчих проєктів, звернених проти чужинців, себто ненатуралізованих імigrantів, звернув нарешті належну увагу американського громадянства.

Першим кроком до цього було подання до публичного відома самого факту, що конгрес просто заливають проєктами проти імigrantів. Якби не це, то громадянство просто нічого не знало би про проєкт Демпси депортувати всіх чужинців, що пропагують зміну американської системи правління; ні про проєкт Гобса, щоб віддати до концентраційних таборів усіх імigrantів, котрих Америка відіслала додому, а котрих приняті інші уряди відмовляються; ні про проєкт Станеса, щоб позбавити всіх імigrantів права до допомоги; ні проєкту Арона, щоб позбавити імigrantів більшості прав свободи; ні проєкту Гвечела, щоб зовсім здержати дальшу імiграцію до Америки.

Коли це було вже звісне, зроблено другий крок. Почали газетарі, промовці й проповідники розглядати суспільне значіння всіх цих проєктів. Прийшли вони звичайно до переконання, що ці й тим подібні проєкти шкідливі для Америки, що вони грозять не лише самим ненатуралізованим громадянам, але й уже натуралізованим, ба навіть тут родженим.

Стали потім розкривати джерела цього роду законодавства. Прийшли до переконання, що цими проєктами автори стараються відвернути увагу американського громадянства від поважних внутрішніх недотач Америки й скинути всю вину за такі нещастя на чужинця, чи імigranta. Як звісно, є це старий спосіб, якого нині залюбки вживають у різних європейських краях, а спирається він на людському забобоні, бо на людським нахилі виладовувати своє невдоволення з складних внутрішніх труднощів дорогою ненависти якогось чужого чорта. Цього чужого чорта просто проголошується виновним за всі суспільні й приватні нещастя й, зложивши в цей спосіб на нього всі суспільні вини, віддають його на поталу, як старинні жиди робили це з бараном, на котрого вони складали символічно всі свої гріхи й посилали на Мертва море на неминучу смерть. Ось таким козлом відпущення мав би бути імigrant, спершу ненатуралізований, а потім усякий імigrant.

Розкривши це, здорова частина американського громадянства почала активно поборювати протичужинські проєкти, внесені в конгресі. Монтанський сенатор Морей виступив оноді на одній конференції у Вашингтоні з промовою, в котрій назвав усі такі проєкти найповажнішою загрозою для громадянських вольностей в Америці й постарався, що конференція ухвалила резолюцію з закликом до конгресу поховати всі ці протимігрантські закони, а замість цього ухвалити закони, які облекшували імigrantам добування американського громадянства. Нема що й казати, що цей рух може ще провалитися, якщо його не піддержать відповідними заходами всі, кщо розуміють небезпеку таких законів.

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

(Від власного кореспондента „Свободи”).

Прага, в травні 1939 р.

Вже двадцять літ має за собою українська еміграція в Європі, вже двадцять літ вона живе, тиняється й поневіряється по різних європейських державах, а досі вона нічого тривкого не збудувала. Нікого рукотворного пам'ятника собі не поставила. Мали ми свої уряди, своїх президентів і міністрів, своїх величезних розуму й чину, мали навіть чимало своїх грошей — наші міністри й посли свого часу орудували мільонами й мільярдами! — та це все щезло без видимого сліду, мов те перекотило, що зникає, не знаєш де. Тільки могили хрести на чужих цвинтарях нагадують про велику українську хвилю, що від р. 1919 прокотилась Європою, але хто ходить на цвинтар студіювати історію, чи пізнавати чужий нарід?

Щойно тепер, у двадцять першій році українського вигнання, повстає перший приватний пам'ятник української еміграції, перший річковий доказ її умінь творити цінності. Це — Музей Визвольної Боротьби України в Празі, який за кілька тижнів відчинить свої двері й зберіть ширшому громадянству, власному й чужому, щоб мовою своїх пам'яток проречисто свідчити всім і кожному, як борювався український нарід за волю й державність, як жили й працювали його по всіх усядах розвіяти діти по катастрофі та як у їх серцях не вгасав і не вгасав святий вогонь віри й надії на воскресення України.

Покищо на дверях Музею ще навіть нема таблиці, але досить переступити поріг, щоб відразу опинитися у своїй, рідній атмосфері. Скільки порогів доводилося впроважувати останніх двадцятьох літ переступати — а все це були пороги чужі, байдужі або й ворожі. Але це тут своє, власне, рідне! Вже це почуття наповняє серце давно не відчутим, майже забутим. Душа наче випростується, скидає з себе тягар двох мандрівних десятиліть, чужина лишилась за порогом, тут — ми вдома.

Як на дверях нема таблиці, так у кільканадцятьох більших і менших залах обох поверхів ще нема повного ладу. Пакунок, образи, різьби, книги, часописи, реліквії, меблі — це все ще лежить, стоїть і висить, де і як попало, але з хаосу вже виступають головні обриси майбутнього розмі-

щення збірок. Деякі салі в горішнім поверсі вже скоро будуть зовсім готові: меморіальний покій, присвячений пам'яті Ст. Смаль-Стоцького, В. Біднава, В. Липинського та Ф. Шерби, коломбарів з урною А. Артимовича, мистецький відділ із працями численних мистецтв і різьбярів української еміграції, шафи з зразками кераміки й дереворізби українських полонених із Раштату. Багато праці ще треба виконати, багато дечого ще треба впорядкувати, розвистити, розставити й розложити, бож усі збірки Музею містять понад 700,000 чисел, але директор проф. Д. В. Антонович не тратить рівноваги. Він сам робить рами, ліпить, нумерує, записує, розвішує, витирає, показує, пояснює, але до вчорашнього відкриття з кінцем червня все напевно буде готове й у найліпшому порядку. Він уже більші труднощі переміг.

„Як виникла перша думка про Музей?” — питаю проф. Антоновича.
„Це сталося у 1925 році, коли зліквідовано табори полонених в Йозефові, Німецьким Яблонім та інші. Табори мали величезні архіви й збірки, які не зміг загинути. Отож ми їх перевезли до Праги. Потім ми дістали архіви й збірки з німецьких таборів, зліквідованих зараз по світовій війні (Зальцведель, Раштат тощо). Досить було, щоб утворилась якась збірна точка, як стали напливати інші матеріали: архіви наших колишніх посольств і місій, архіви поодиноких товариств та осіб, приватні збірки й поодинокі речі.”

„Деж ви це все примістили?”
„До р. 1929 ми були зовсім без помешкання. Тоді нам дало чеське міністерство закордонних справ кілька покоїв, та незабаром нас звідти викинули й це хотіли наложити руку на нашу збірку. Тут нам поміг американський земляк К. Лисюк, який нам давав по 300 доларів річно на помешкання.”

„А як Музей спромігся на власну домівку?”
„Коло 1935 року нам стало ясно, що без власної домівки Музей не може обійтися. Збірок ставало все більше, а покласти ми їх нікому не могли. Бо все лежало в скринях або в пакунках. Почасті збірки й нищились. Наняти більше помешкання ми не могли, бо не мали стільки грошей, а колиб

чац ззаду, перепустивши їх за караваною. Пристануть до князя Володимира — добре, а не пристануть — битися будемо.
На ніч опришки розложилися коло самого шляху. Шашков прикинував до себе юрбу путівлянів і сказав:
— Коли засне та зволоч, сідайте мерщій на коні і разом зо мною втікайте. Треба дати знати в різні городи, в Путівль, у Рильськ, у Болхів... Діло не пуге, на царя-повелителя йдуть війною, другого царя ставити хотять! Коли ми встигнемо переловити їх, буде нам від теперішнього царя нагорода велика і певніша ніж від того, котрий ще не царював.
По неволі путівляни згодилися з ним. Деякі зараз повидали про той намір Кудеяра.

Кудеяр сказав це Окулові, Урманові, Товчену та велів удавати сплячих і бути все на поготівлі.
О півночі Шашков, думаючи, що всі сплять, зірвався, сів на коня; путівляни, що лежали коло нього, скочили за ним на коні, помчалися в поле, та нараз поза ними розлягся

оглушаючий крик — громада розбишак була вже на конях і гналася за путівлянами. Кудеяр летів поперед, настів Шашкова, хвапив його за рамя і звалив з коня.
— Вияжить його, — кричав він.
Путівляни втікали; розбишак доганяли їх і бігли; кілька полягли на місці, кількох зловлено живцем, кільком удалося втекти далше, але на приказ Кудеяра опришки пігналися за ними і бігли їх.
Кудеяр притавив звязаного Шашкова в табор. Ранним ранком збіралися громада Кудеяра, який, що Шашков за свою зраду гідний того, щоб його живцем спалити на вогні.
— Суд справедливий! — закричали всі.
Розложили вогонь і положили на нього Шашкова.
— Умру! за великого царя, — кричав він — умру за правду! Бог милосердний прийме мою душу, а вас, злодіїв, покарає.
Спійманим путівлянам відрубали голови.
Годину після тої розправи розбишак побачили йдучу каравану і станицю новосильчан, що проводила її ззаду. Каравана складалася з бага-

1 мали, то вже краще було купити свій дім, щоб не збачувати чужих людей. Отож ми, поставивши виплатити всенародно грошову збірку на купівлю власного дому. Давали всі, хто скільки міг, помогла й американська Україна, тимчасом знайшовся підходящий дім і отсе ми у власній домі.”

„Чи мажте тепер Музей засоби для дальшого існування?”

„На жаль, ні. Ми дали за дім 235 тисяч корон і ще винні за нього 114 тисяч (приблизно 3 тисячі доларів). А дім треба втримувати, треба платити податки, світло, воду, якусь помічну силу. Хоть за збірки нічого не платимо й засадничо нічого не купуємо, хоч ціла праця над упорядкуванням і веденням Музею робиться „за спасибі”, то всеж треба яких пару тисяч корон місячно, щоб утримувати Музей на ходу. Та ми оптимісти. Не мали ми зовсім нічого, а ось, хвалити Бога, маємо свою хату. Найтяжчу добу маємо за собою, а там якось добрі люди допоможуть, що й далі не загинемо.”

Оптимізму проф. Антонович справді має багато, й дійсність показала, що це дуже великий капітал, не менш цінний, ніж гроші. Коли оптимізм це йде вкупі з невтомною жертвенною працею та з глибоким розумінням справи, то з нього виростають такі великі чини, як отсей Музей Визвольної Боротьби України. Та

це не причина, щоб решта суспільства накладала всю працю й всю відповідальність на одну людину. Треба їй помагати.

Управа Музею, на жаль, тяжко пошкоджена смертю проф. Степана Смаль-Стоцького, який був її душою й керуючою силою, тепер розсилає запросини до видатніших наших людей по всіх землях української „діяспори”, щоб вони прибули на свято відкриття Музею або іншими способами причинились до успіху шойно тепер поставленої на широку ногу справи. Цей заклик треба якнайгачіше підтримати. Чи багато гостей прибуде на свято з інших земель чи навіть міст, це питання другорядне: для Музею буде далеко корисніше, коли гроші, призначені на цю подорож, будуть йому переслані готівкою. Але ще важніше, щоб люди й товариства, які не хочуть або не можуть особисто взяти участі у святі, словом і ділом причинились до дальшого втримання й процвітання Музею.

Нарешті маємо на чужині хоч одну „свою хату”, де палимо „свою правду й волю”. Виросла она з грейцарів, із нужденних сотиків, але тим більша честь належить їй тим, що з тих грейцарів і сотиків зробили цеглини, а з тих цеглин поставили дім. Даймож їм змогу дім також утримати й достойно провадити.

М. Сивошапка.

ЖИДИ І МИ

Не думаємо в тій кортенькій статті писати якийсь трактат на жидівські, чи жидівсько-українські теми. Хочемо тільки заставити наше громадянство не легковажити собі жидівського питання, коли думаємо про нашу визвольну змагання. На жидівство дивляться у світі всіляко. Тому не диво, що й у нас різно ставляться до жидівства. Одні вважають жидів за ворогів українства, а другі хвалять жидів як приятелів українців. Та, на нашу думку, як одним так і другим з нас потрібно знати жидів. Треба подавати до прилюдного відома, що жиди для нас роблять, чи проти нас, і що вони про нас думають, чи пишуть. Сліпирі ятеювання, чи сліпа ненависть, не доведуть до нічого путнього. Ні одно ні друге не ні в українському, ні також у жидівському інтересі. Бо до тих справ треба ставитися в розумно. А цього треба вимагати в першу чергу від тих,

що претендують на ім'я „інтелігентних людей”.

Інше трактування цієї справи — це тільки шкода. І ніщо інше, а тільки шкода. Такою шкодою є між іншим і та стаття, про яку вже була згадка, а яку поміщено в часописі „Дас Ное Тамбух”. (Пари-Амстердам Нефт 52 з 24. грудня м. р.). Видавець цього часопису є Леопольд Шварцшільд. Стаття має заголовок „Ді націон дер Україне”. Подамо її зміст, щоб з самого нього пізнати її характер і її цілі.

Спершу зназначено в статті, що це є „спірне питання”, чи українці творять націю. За те можна багато сказати про їх „культурні досягнення”. Якій вони? Про це подає стаття таке: „Про українські культурні досягнення історія не має що багато сказати. Але зате мають українці безперечно за собою такі чини, які за безпечують їм почесне місце в галерії предків 3-го німецького Райху. Бо українці винахід-

що претендують на ім'я „інтелігентних людей”.

Інше трактування цієї справи — це тільки шкода. І ніщо інше, а тільки шкода. Такою шкодою є між іншим і та стаття, про яку вже була згадка, а яку поміщено в часописі „Дас Ное Тамбух”. (Пари-Амстердам Нефт 52 з 24. грудня м. р.). Видавець цього часопису є Леопольд Шварцшільд. Стаття має заголовок „Ді націон дер Україне”. Подамо її зміст, щоб з самого нього пізнати її характер і її цілі.

Спершу зназначено в статті, що це є „спірне питання”, чи українці творять націю. За те можна багато сказати про їх „культурні досягнення”. Якій вони? Про це подає стаття таке: „Про українські культурні досягнення історія не має що багато сказати. Але зате мають українці безперечно за собою такі чини, які за безпечують їм почесне місце в галерії предків 3-го німецького Райху. Бо українці винахід-

що претендують на ім'я „інтелігентних людей”.

Інше трактування цієї справи — це тільки шкода. І ніщо інше, а тільки шкода. Такою шкодою є між іншим і та стаття, про яку вже була згадка, а яку поміщено в часописі „Дас Ное Тамбух”. (Пари-Амстердам Нефт 52 з 24. грудня м. р.). Видавець цього часопису є Леопольд Шварцшільд. Стаття має заголовок „Ді націон дер Україне”. Подамо її зміст, щоб з самого нього пізнати її характер і її цілі.

Спершу зназначено в статті, що це є „спірне питання”, чи українці творять націю. За те можна багато сказати про їх „культурні досягнення”. Якій вони? Про це подає стаття таке: „Про українські культурні досягнення історія не має що багато сказати. Але зате мають українці безперечно за собою такі чини, які за безпечують їм почесне місце в галерії предків 3-го німецького Райху. Бо українці винахід-

ники погромів, організованих жидівських масахр східного гатунку”.

Далі автор перерахує ці „погроми”, починаючи від Павлюка і Хмельницького, акінчаючи новим „погромником”, Петлюрою... Причём автор з подякою згадує татарів, які рятували бідних жидів від козацьких варварів. Ненависть автора проти українських „погромників” така велика, що він „дивується, як іще сміє в Києві стояти пам'ятник Хмельницькому... Натяк, як бачимо, звернений мабуть до співизнавців автора, до большевицьких комісарів, щоб вони зрозуміли, про що йде.

Про визвольну боротьбу України в минулім, про Богдана, Мазепу й інших, висловлюється стаття з потуранням, як про щось таке, що мало варту уваги... Автор оповідає з нескритою симпатією, як Петро „Великий” — „міт Мазепи Шлюс гемахт гатте”.

В Галичині автор теж не бачив ніякої „боротьби українців за свої національні права. Українці були просто „пошукані піддані Габсбургів”. Між українцями й москалями властиво нема ніякої різниці, навіть уелці в Англії або бретонці у Франції більше є нацією, ніж українці — твердить автор. Правда, був старий Київ, його блискачча культура, його величчя чини, але „з Україною — рішав же жидівська газета — все це не мало нічого спільного”.

Переходячи до новітньої історії України і згадуючи про революцію 1917 р., коли на руїнах царату повстала самостійна Україна, автор статті вважає все це за гумбуг. Він кличє собі навіть з українських соціалістів за те, що вони дали тоді жидам культурно-національну автономію!

Переходячи до теперішньої Галичини, до постулятів українців під Польщею, часопис не все висміває і запевняє, що ніхто в Польщі українцям автономії чи самоврядування не дасть, бо „чиж існує хочби якась правдоподібність, що українці потраплять самі рядити собою?”

Українське представництво у Варшаві, на думку цієї газети, не було ніяким представництвом, а збиранням людей, які не знають самі, чого хочуть. Взагалі ціла українська проблема обабіч Збруча це німецька вигадка, це вигадка Гітлера, багетеля, над якою взагалі ні одна держава в якій склад входять українці, поважно застановляється не збирається...

Ось і зміст цієї статті. Полемізувати з нею? Обурювати ся? Збивати нісенітницю? Хтоб тим займався... Не про це йде йде про інформацію. Йде про зазнайомлення нашої читаючої публіки з подібними „статтями”, які постійно з'являються на шпальтах жидівської преси...

Жиди завжди обурюються, коли хтось обвинувачує за виники чи політику певної жидівської групи все жидівство. Так наприклад жиди обурюються, коли все жидівство обвинувачують у большевицьких симпатіях. Але для свого життєвого жиди часто не церемоняться, обкидаючи брехнею цілий нарід. А так є з історією „погромів”. Так є з „гітлеризмом” і з Великою Україною як „вигадкою Гітлера”.

В політиці треба кермувати не догмами, а фактами. А факти треба студіювати і не замикати на них очі. Один з таких маркантних і неосмітнених фатів є ось таке наставлення до нас, про яке говорить стаття згаданого жидівського часопису.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ.
Ньюйорпорт, Масс. — Гром. Іван Буяк зложив для Сіновиків з Карпатської України \$5.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина третя.

(80)

— В царя Івана — сказав Кудеяр — воляки відправлені в Німеччину, а сам він лишився з небагатомою людиною. Вимірнуємо час відповідний, нападмо на нього, скинемо, а царем буде Володимир Андрієвич.

— В царя два сини, — сказав Шашков. — Колиб, вам і успіх був, скинулоб ви царя Івана, то не Володимира Андрієвича, а царевича Івана, старшого царського сина, землі поставити царем.

— Він такий сам мучитель буде, як і отець: земля поставити царем Володимира. На тім у нас згода стала з земськими боярами.

— Від земських бояр — сказав Шашков — ми того не чували, а колиб і земські боя-

ри нам то сказали, то ще треба би подумати. Ні, ми з вами не йдемо і до ваших намірів не пристаємо.

— То щож, сказав Кудеяр, — хочете з нами битися?

— Хочби й битися, коли хочеш, — сказав Шашков.

— Битися, битися! — закричали путівляни, вхопивши за рушницю, але з лісу вискочили опришки, вистрілили і за одним разом положили п'ять мужа.

З цього боку розбишак стали стріляти в путівлянів і також ранили кількох людей. — Сійте, — закричав Шашков — перестаньте стріляти; ми пристаємо до князя Володимира Андрієвича.

— Пристаєте? — сказав Кудеяр. — Пристаєте з конечно-

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛІДЕЛЬФІЯ, ПА.
Пане касієр Чемериз! Ранені Січовики ждуть на ліки!

у Філадельфії є Комітет Допомоги Карпатській Україні. Сходилися люди на наради, складали жертви, збирали і вислали. Цеж буде держава! Рішним людям ріжне було в душі й у серці. Але — допомога збиралась. І це тут найважливіше. Та сталося так, що Карпатську Україну загарили мадяри. Ті, що з широго серця збали за Карпатську Україну, бачили тепер тільки — калік, ранених героїських Січовиків, сиріт чи тих, що мусіли втікати, бо їм грозила смерть. І очевидно, заявилися за те, щоб їм усім післати за раз якусь поміч. Зібрано понад \$300. Треба їх вислати. Зійшовся Ширший Комітет і радить раду: куди, до кого і на чий руки вислати? Зв'язку нема. І нікого не знаємо. Одні кажуть, от „Об'єднання“ вже вислато давно \$2,000, а другий раз \$5,000, то й знати, куди вислати і наших \$300. Це й посвідку дистанемо, і то на цілу суму, і просто — до Філадельфії. Та „дипломати“ в крик. Але розважні й спокійні люди перемогли. Рішено вислати гроші через „Об'єднання“. Та на зборах не було касієра п. Т. Чемериза. Другого дня по зборах і рішенні йдуть до п. Чемериза і повідомляють його про ухвалу. Та п. Чемериз ні грошей не хотів вислати згідно з ухвалою, ні відповіді не дав. Казав, що відповідь дасть пізніше. Ждуть на неї, а її нема. Склали збори екзекутиви. Являються і „дипломати“. І жадають, щоб екзекутива змінила ухвалу Ширшого Комітету. Переконають, що так не можна робити. Тоді п. Чемериз переадає чек на суму \$304.85, але написаний на ім'я предсідника, д-ра В. Галана, який з тим не погоджується і каже написати чек на „Об'єднання“, так, як було ухвалено. Тоді п. Чемериз заявляє, що не випише чека на „Об'єднання“ і уступає з членства і касієрства Комітету. Ось так тепер чек знищений, касієр уступив, а гроші в нього. І оголошує в „Америці“ з 6. травня б. р. фінансовий звіт Комітету, в якому заявляє, що він при свідках передав гроші д-рові Галанові чеком ч. 1645 і перестав бути членом і касієром Допомогового Комітету.

Люди далі просять п. Чемериза за гроші, а він каже, що гроші віддав, хоч знає, що чек подерто. Очевидно, що громадянські і організаційно-погоджується з д-ром Галаном, що як предсідник вимагав від п. Чемериза, щоб виконав те, що ухвалив Ширший Комітет і що він обов'язаний виконати. Це він, що займає становище фінансового секретаря в фінансовій інституції, повинен краще знати від кого іншого, як треба поводитись у таких випадках і як точно треба виконувати ухвали, коли йде про організаційні чи громадські гроші. Здивує певно кожного, хто читав згаданий звіт п. Чемериза в „Америці“, коли в тій самій „Америці“ підписується п. Чемериз під комунікатом, в якому накликається до згоди, до порозуміння, яким скликається нарада в справі згідної вої акції для фінансової допомоги жертвам Карпатської України. Чи це не виглядає „на глум“? Чи може хтось повірити, що з таких напад з такими людьми як п. Чемериз враз з „дипломатами“ може щось вийти, коли робиться ось такі речі з громадськими грошми, яких ще досі не годні дїждатись ранені Січовики, для яких вони призначені?

Степан Слободян.

В ІТАЛІЇ ПРО УКРАЇНУ

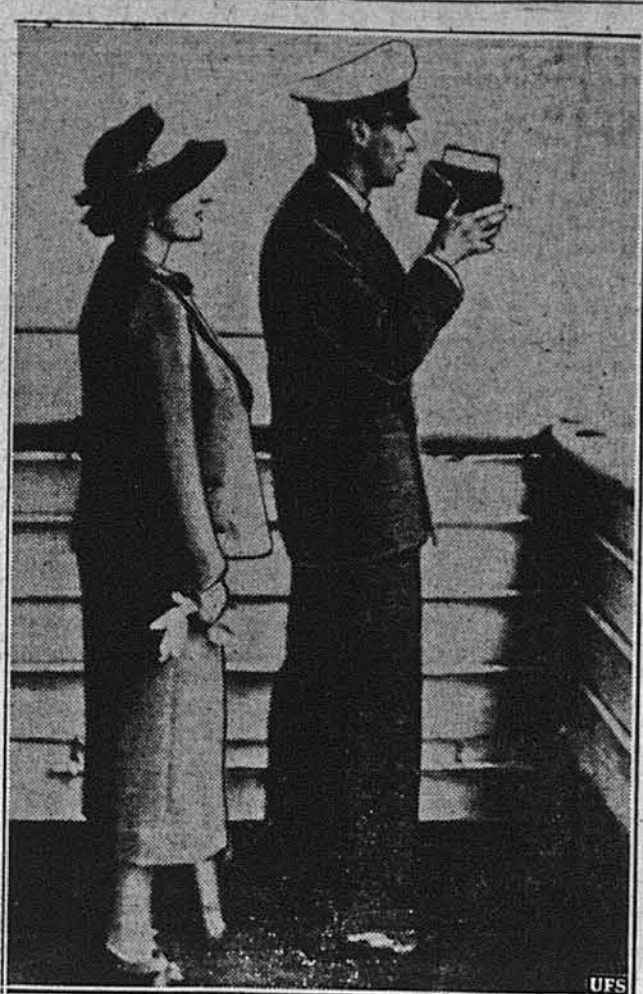
(УПС. Рим.) Місячник „Військового Географічного Інституту“ в Флоренції, „Л'Універсо“, Рік XX. ч. 4, квітень 1939, XVII, містить розвідку проф. Лео Маніно п. з. „Українська колонізація в східній Азії“. Випущено її окремою брошурою, великого формату, на прегарному папері (19 ст. друку з 15 образами та 2 мапами розміщення українців в Азії).

Автор подає історію колонізації Далекого Сходу, навітуючи її багатим статистичним матеріалом. Зокрема зупиняється над суспільно-політичними причинами українського еміграційного руху, подає характеристику української колонізації та історію культурно-освітнього й політичного розвитку української далеко-східної колонії. Багато місця присвячує автор політичній боротьбі українців Зеленого Клину від 1917. р. по сьогодні. Про значіння тої української колонії автор говорить так:

„Політично-військове значіння, що його завтра зможе мати ця українська меншість у Манчуку і на советському Далекому Сході, дійсно велике, і без сумніву, Японія це дуже добре відчула. Українська акція в Манчуку спрямована нині для вдержання та підсилення всіх можливих зв'язків з українським населенням советського Далекого Сходу, яке завтра зможе значно вплинути на розв'яз японської експансії на ті землі. Бож не треба нам забувати, що військові бази Владивостоку, Благовіщенська й Хабаровська в цілості оточені територією з великим відсотком українців. Цей „клин“ компактно зайнятий українським населенням, більш розвиненим культурно і ліпше зорганізованим соціально, від інших етнічних груп советського Далекого Сходу, ставовити, разом з Японією й Манчуком, одну з життєвих сил для відбудови географічної мапи центрально-східної Азії“.

(УПС. Рим.) Місячник „Іль Ляворо Поліграфіко“ з березня 1939. р. містить статтю п. Люїджі Контіні п. з. „Арте Графіка Україна“ („Українське графічне мистецтво“).

Автор між іншим пише так:

КОРОЛЬ ФОТОГРАФІОМ

Англійський король Юрій Шестий і королева Елісавета на покладі корабля „Емпрес оф Австралія“. Король фотографує англійський військовий корабель „Ріполс“, що вартував якийсь час королівський корабель. (Радіофотографія).

„Перед українськими мистцями постоєло по короткій перерві повоених років та самотійності їхнього краю подвійне питання. Перше — уніти на версального характеру, наскільки воно обіймало всю їхню діяльність як мистців та патріотів. Друге особливого характеру, наскільки воно вважалося з їхніми можливостями та відповідними вимогами. Яка зломіж таких численних діянок мистецтва могла би українцям можливість виявити назовні їхні здібності, вдержати горіння їх національного запалу й висловити їхні почування так, щоб пізнало якнайбільше число земляків, та дозволилаб гуртові мистців видобути з власної діяльності за собою до життя? Графіка, що завдяки удосконаленню й продукції теперішніх технічних середників надзвичайно збільшила свої можливості обороту й масового поширення, була найдогіднішою цариною діяльності для українських

мистців“, які зуміли витворити на цьому полі „дійсно глибокі й вартісні праці“, що їх автор мав нагоду оглядати й подивляти на виставі української графіки в Римі в червні 1938. р. Автор докладно оповідає про цю виставу, подає коротку характеристику творчості українських мистців, підкреслюючи традиційність, оригінальність та однорідність напрямних їх творчості.

(УПС. Рим.) „Л'Европа Орієнтале“, річник XIX ч. IV, за березень-квітень 1939. р., дво-місячний журнал „Інституту для Східної Європи“ в Римі, містить рецензію проф. Л. Сальвіні на „Чотири Щаблі“ — Збірник східно-української прози. (Видання „Укр. Слова“, Париж, 1938. р.) Її вже надрукував був тижневик „Меридіаніо ді Рома“ під заголовком „Одна українська антологія“, про що ми вже свого часу подавали до відома українському громадянству.

ЧЕТВЕРТА НАПРАВА ТІЛА ЛЕНІНА

Згідно з повідомленням „Правди“, дістали професори Збарський і Сидельников „почесну нагороду“ за свої виняткові праці при консервованні мумії Леніна. Польська преса пише з цього приводу, що тіло Леніна реставрують уже вчетверте, бо, не зважаючи на найбільш старання та ледову температуру, вдержувати круглий рік, тіло творця комунізму розкладається все більше. Вперше його забальсмував проф. Коновалов, якого розстріляно разом з Пятаковом та іншими в 1937 році. Але, не зважаючи на те, що мозок та внутрішні органи було усунуто, розкладання почалося уже в 1925 році, отже 18 місяців по смерті. Операцію було довершено після цього німецьким спеціалістам, що прибули окремим літаком та мусіли клястися перед початком роботи додержувати абсолютної таємниці. Але заграничні вчені мали небагато більший успіх ніж їх московські колеги, хоч їх твір і витримав понад 5 років. У січні 1930 року відвідувач мавзолею помітили, що обличчя мумії швидко чорніє, наслідком чого вступ до мавзолею був заборонений. Цього разу взяли самі медики чеки за роботу. Вони розповсюдили передусім чутку, що розкладання тіла спричинили газу, які виходять з під мавзолею; потім вони взяли за роботу. Коли мавзолей знову відкрито, публіка могла ствердити здивовано, що тіло справді „відновлено“ та що обличчя набуло свіжості, якої воно не мало ніколи й за життя. Колиж разом з тим зник у Петрограді робітник Путилів-

ської фабрики Волков, який був настільки подібний до Леніна, що грав звичайно його ролі в історичних фільмах, то публічна опінія пов'язала ці два факти. Коли Волков не знайшовся більше, то в СРСР поширилось переконання, що це його тіло завдяки заходам лікарів ГПУ лежить у мавзолею на Червоній Площі. Останні відомості доводять, що лікарі політичної советської поліції були більш досвідчені добувати трупи ніж їх консервувати, і тіло Леніна (чи його наступника) почало виявляти наново ознаки розкладання. Буде видно, чи професори Збарський і Сидельников будуть мати більше щастя в їх роботі, ніж їх колеги, розстріляні за те, що зробили її зле.

РОСТИНА, ЩО ІСТЬ ПОВІТРЯ.

Кожна травичка, кожне дерево не тільки корінцями втягає собі поживу, — втягає також і зеленим перцем або листочками. І власне листя більше втягає в рослину поживи, як коріння. А звідки? З повітря. Можна сказати, що рослина їсть листям повітря. Та всього того, що в повітрі знаходиться, рослині непотрібно. З повітря рослина втягає в себе тільки вуглець двоокис, розділює його в собі на чистий вуглець і на кисень, і вуглець залишає собі як поживу, а непотрібний кисень викидає з себе назад у повітря. Значить, що і рослини дишать, але видихують з себе не вуглець двоокис, тільки кисень. А людина видихує з себе вуглець двоокис, залишивши в собі кисень як поживу та очищувач крові.

ХЛІБОРОБСЬКА ПРАЦЯ НАПІЗДОРОВША.

Американські часописи доносять, що минулого літа Генрі Форд, американський авто-виробник, заложив 400-акрову ферму й набрав на неї до праці 59 перших-ліпших на-браних з вулиці безробітних молодих хлопців від 17 до 21 року життя й поробив їх своїми співниками. На фермі хлопці садили ярину, працювали на свіжій повітрі та взагалі виконували всю господарську хліборобську роботу. В осени попродали свої продукти й грішми поділилися, відрахувавши до найменшого цента всі належні розходи. На зиму кожний з них дістав працю в Фордових фабриках у Дітроїті. І кажуть, що тепер багато з тих хлопців тужать за фермою й заявили намір з весною йти знов працювати на фермі. Краще їм, кажуть, заробити начисто 2 долари на день на фермі, працюючи на свіжій повітрі, як заробляли у фабриці в місті по 6 доларів денно. Багато з тих 59 хлопців за 6 місяців праці на фермі набули ваги тіла від 15 до 20 фунтів.

ПОЗІР! ОБУРН, Н. Й., І ОКОЛИЦІ! ОДИНОКА НАГОДА ПОБАЧИТИ ЧУДОВУ ФІЛЬМУ продукції Авраменка:

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ

несмертельна українська оперета
В головній ролі (Одарки) „український соловейко“
МАРІЯ СОКІЛ!
Побіч неї найкращі українські артисти й співаки:
МИХАЙЛО ШВЕЦЬ, М. КАРАШ, Д. КРЕОНА І ІН.
Музика: АНТІН РУДНИЦЬКИЙ!
ТІЛЬКИ ОДИН ДЕНЬ: СУБОТА, 20. ТРАВНЯ,
в „ОБУРН-ТЕАТЕР“, Обурн, Н. Й.
МАРІЯ СОКІЛ виступить ОСОБИСТО попол. і ввечері!

Рода-Рода.

ВІЙНА

(Образок із Галичини з 1916. року).

Опівсь невеличке село на схід від Сокаля. На однім сугорбі стоїть двір і погорілий фільварок, власність старого дідича-професора університету у Львові. До парку притикаються багна. Воно так звичайно буває на східі: багатство та злидні живуть собі побіч, а болого поміж них втискається, іноді і парк заливає. А побіч світового бувальця живе собі його сусід, безпросвітний мужик.

По тому боці баюри — монументальна греко-католицька церква, побудована із селянських жертв.

А поміж цими двома світами: між польським двором і греко-католицькою церквою — лежить собі над баюрою українське село з глини та соломи. Зупинившись коло двора, позлізали всі штабові офіцери з коней. Перший привіт віддав наш генерал власничці двора, а перше питання са-нітеского начальника було в справі хорих. Тут і мельдує йому підпоручник станиці, що в селі п'ять хорих, а всі на холеру.

Пополудні починається охоронне щеплення, зливають усе валпом, прочищують обійсти. Насамперед щепили селян, що

жили разом із хорими, а на другий день, як прийшла етапна команда, щепили інших мешканців села.

Ось стоїть собі на подвір'ї тупоумний, кошлявий хлопчина та крутить у руках капелюх... Видно, щось сказати хочеться, однак боїться і мовчить. Коди його питаються, по що прийшов, белькоче: „Каська мене післала“.

— Хто це: Каська?
— Ну, Каська!
— А чого ти прийшов?
Він довго шукає слів, щоб сказати своє просте речення: „Мої мама вмерла“.

— Нині?... А від чого?
— На холеру! — відповідає хлопчина. — Каська мене післала.

За пів години з'явився старший штабовий лікар на обійсті одної з найменших ліпняк Спасава, далеко за селом. Хоч селянські хати це не панські палати, всеж спасівські ліпняки соромляться своєї нужденної товаришки, що її загнали злидні в болого — в якому вона і потоплає. Назустрічі лікарів вийшла з двох хатини невеличка дівчинка. Солом'яно-русая, з веснянкою на дитині, кирпатенька, з величезною юбкою.

— Слава Ісусу Христу! — сказала та кинулась на стрічу штабовому лікарю.

— Нарешті послухали мене драбуні! — Тут вказала вона на двох селян, що стояли позаду своїх фір, і рішучо говорила: — Нічого вам не дам! Шандарі казали вам маму везти... А дотого тепер війна, один другому помогати мусить. Чи вам не стидно, що шандарі вас мусіли наганяти... Селяни збентежено глянули на лікаря, вдарили батогами коні та спророва вийшли з обійсти.

Каська знову звернулася до штабового лікаря: „Я казала їм, що шандарі приказали... інакше...“ і вона заплакала. А втираючи червоні від плачу очі, сказала: „Інакше не вивезли б вони моєї бідної маму з хати. Я, я мусіла їм помагати, бо вони боялися винести мерця“.

Почувся крик дітей. Каська сердечню відізвалася в сторону дверей:

— Я знаю, ви голодні, хочете їсти юшку, та почекайте, поки наша матінка заїде в небо, а тимчасом молись за нею! — До лікаря: — Правда, пане докторе, ви прихистите нам санітетів? Я сама прошу вас. Ми все... тільки я не знаю, як то називається... зробимо, що нам скажуть. — А звертаючись до брата, до того придуркуватого, вайлуватого хлопця, говорила: „А ти йди на пасовисько та позаганяй ко-

зи додому, а потім гуси!“ — До лікаря: „Чи солому всю спалити? Дурні діти бавляться водно на соломі, а потім розхорчуются. Чи не можна нас усіх рівночасно зашепити, пане докторе? Воно, правда, болить, та бодай хоронити від лиха“. — Знову в сторону хатини: „Ходіть діти! Пан доктор є тут і хоче вас бачити, чи всі здорові!“ — До лікаря: „Найменше щось мені горячкє. Воно весь час спало ко-мо мамі, так, що прогнали його не було сили. Кричу: „Забийрайся, мама хорі: вмер!“ Та що робити було з бахромом? Не послухай!“

І Каська насилу ковтає слези: „Бідні мама як вмирили, пригортали нас усіх до себе вмерли“.

Нараз Каська біжить до хати; ніяково їй плакати перед чужим паном. Тимчасом надійшов санітарний капраль: Ніс: риж, чай, цукор, смалець і інші харчі, що їх запонадливий штабовий лікар замовив в інтендантурі. Тимчасом чотири вояки відчиняють хату, згідно з приказами капраля — все мусить бути вільне від зарази, діти, домашня посудина, солома й уладження.

Та яка там домашня обстановка у бідаків? Зовсім пристосована до цієї нужденної ліпняки. От найкраще дубово-колий хатину з усіх чотирьох углів нараз підпалити... День, пізніше. Каська в хаті

сама собі господиня. Відтепер, хоч вона маленька, тринадцятилітня дівчина — стає господинею. Вже спокійніша. І розповідає лікарю про свої хатні справи.

— Ми багато зазнали нещастя. Дві гарні корови сховали ми в лісі, та козаки знайшли їх, і Павла... — себто хлопчину-брата — і Павла тяжко побили. Від того часу він не той став — устаткувався, тільки від удару в голову навіжений став. Правда, гопки витягати відхотілось йому... Вкінці дали нам москалі квіток на вісімдесят рублів, мама мусіла підписати їм квітання, та ми дістали всього сорок рублів.

— Щож робить хора дитина? — питається лікар.

У відповідь Каська приносить в одній хвилині дитину і ставить перед лікарем. — Богу дякувати, їй вже ліпше.

— Каська, я голодна — кивить дитина.

— Погоди, Марисю, зараз буде юшка, тиж бачила, як кипить. — І Каська відсуває набік дитину, а сама далі нестружено лепече:

— Я зварила дітям чай і риж і молоко з цукром, та їх не нагодуєш нічим. На якийсь час вистане нам їди. Та що буде далі? Тато в Америці. Передтим звичайно прислали нам гроші. Чи не можна би до тата туди зателеграфувати?... Мені здається, що ні — бо то війна йде і на морі, а Амери-

ка за морем. Коли тут були ще москалі, тоді можна би було зателеграфувати, бо москалі союзники з англійцями... Мама мала багато грошей між людьми, більше як п'ятнадцять ринських. Ба, та чи мені віддадуть гроші наші довжники? Малій дівчині не хочуть повернути довгу.

— Поговори з війтом.

— Він один із тих, що їх забрали жандарми. От, колиб вельможний пан поговорили хоч одним словом із жандармами. Це допомогло. А п'ятнадцятьма ринськими можна перетягнути зиму. Шмаття маємо досить — по небіжці мамі. Щось збіжжя прибралося з поля — я та Павло знесемо його додому. Тимчасом Марисю буде доглядати хати і дітей, а Матвій худобу та гуси. Зрештою їх припилює і сам один наш Брисько. Знаєте, пане, тільки не можна трітати віри, а вже воно якось буде. Таж у світі є ще й бідніші люди, ніж ми, а не трітять надії.

ЦИБУЛЯ СВЯТОШАМИ БУЛА.

У старинних єгиптян цибуля була не тільки у великій пошані. Єгиптяни цибулю святою рослиною вважали. А чому? Тому, що єгипетські вчені дослідили, що цибуля має лікувальну вартість. А тепер і наші вчені довідалися, що цибулю можна вживати як лікарство.

ІЗ ПАНЩИННИКА СЛАВНИЙ
РІЗЬБАР

У селі Колодієві, недалеко Войнилова в Галичині, за панщини ще жив Олекса Швачук. Сумне і гірке було життя Швачука. Син селянина-панщинника і сам мусів робити панщину на пана. Зпочатку пас панські свині, пізніше дівастав на службу до двора та і там не жилося йому добре. Коли Швачук був пастухом, то на палячках витинав ніжками різні звіринні голівки; коли був у дворі, наслідував різні речі з портретів і різьб, які то у дворі, то в церкві або костелі наді- бає.

Припадково зазнаю- мився з синарцем (різь- барем) Кречковським із Підгаєць, коли той в я- кійсь церкві мав робити престіл. Це знайомство вистало вже, щоб Шва- чук видосконалився у різьбарстві, сам уже ви- різював і витинав фігури, статуї і т. ін. різної вели- чини з дерева. Аж при- ішов щасливий 1848 рік. Швачук із невільничого підданого став вільний. Перші свої кроки спряму- вав до Львова, де невідомо у котрого з різьба- рів учився якийсь час. Ко- лиж ця наука не відпові- дала вродженій буйній у- яві Швачука, покинув сво- го вчителя, виконував по-

менші роботи та вдержу- вався з бідною з праці влас- них рук.

І в ту то пору припа- дає романтична ман- дрівка Швачука по сві- ті; з місця на місце, від церкви до церкви, від зам- ку до замку, від двора до двора, не минаючи і се- лянських хат і пустинни- ків-монастирів блукав Швачук по краю з доло- том у руці. Знав майже всі відпустові місця в Га- личині та в Польщі, славні замки і міста, Почаїв, Цен- стохову, Вавель. І що де мистецтво створило вели- кого і славного — це Шва- чук у прикметний собі спосіб зрозумів, відгадав. Так то літа мандрівки бу- ли для Швачука літами науки, захоплення і щастя. Раз коли вже багато прес- толів і царських воріт у різних місцевостях ви- різив, задумав вернути- ся до рідного села. Доро- га випала йому на Галич. Тут у старому замку за- знайомився з якимсь чо- ловиком, що пильно при- глядався до вязань і ви- жолоблень кам'яних, які ще заховалися в замку. Після кількох слів звичай- ної гутірки заприязнили- ся оба мандрівники і від- тепер стали ширими при- ятелями. Невідомий нам мистець-різьбар із Галича вмів оцінити нашого Шва- чука і цьому невідомому нам багато Швачук завдя- чує з гармонійного видо-

сконалення свого таланту. Бо той мистець із Галича далекий відвідував країни, а в чудовій Італії, у столиці мистецтва, провів багато літ. Вкінці мистець із Га- лича, оставивши чимало гарних річей по собі, ви- різьблених по різних свя- тинях із каменя та дерева, вмер тихий, невідомий у краю. Швачук знову о- стався сам у світі тихий, сумний і без претенсій, як і його приятель і учитель із Галича. Однак не втра- тив на енергії в праці і не- струджено працює по свя- тинях.

Пізніше Швачук зазна- юмився з малярем гра- фа Яблонського Феліксом Беджицьким і коло 1867 року працював з ним по церквах і костелах. Шва- чук різьбив, а Беджицький малював і позолочував. М. ін. виконали так прес- тілі у Поморянах.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ
КРАЄВІ

НЬО ЙОРКУ, Н. Й.

Поміч жертвам малярського
лихства.

В неділю, 16-го квітня б. р., одно- сьлячани села Костарів, пов. Сянік, улаштували зібрання „Сільське свячен- нє на пропозицію громад. І. Гутала присутні гості зложили на руки пані А. Філь і пані К. Соболевської \$12.80. П. Маюк дав \$2. По \$1 дали: І. Гуцало, К. Вереска, Т. Гнат, І. Ковалько, А. Андрусин, Катеринко, В. Дичко, А. Кулявий, Д. Курник, П. Філь; пані А. Курлак 50 ц.; дріб- на жертва 30 ц. Разом \$12.80, які виставлено в призначене місце через Обеднання. Гроші передав

П. Задорський.

ШІКАГО, ІЛЛ.

На раненні Січовиків і вітківців
з Карпатської України.

Громадяни укр. прав, парохії св. Петра і Павла в Шікаго, на Боро- сайді, на заклан свого пароха, щоб кожний жертвував свій одиницний заробіток на поміч раненим і вітків- чам з Карпатської України сповили свій патріотичний і християнський обов'язок і такі жертви зложили. Правда, ще не всі, але є надія, що за тими, що зложили, підуть інші. Бо наші громадяни завжди оказува- лись ширими патріотами і на добрі цілі не відмовлялись допомогти. Досі на ту ціль зложили: о. П. К. \$10; по \$7: Ю. Небор, І. Буряк (з Пулман); В. Табінський (з Геттінг) \$5; по \$1: В. Гришківчак, А. Оват (з Пулман). Разом \$31, які виставлено через Обед- нання на призначену ціль. Жертво- давцям належить шире подяка.

За парохіальний уряд: о. П. К.

САВТ ПЛЕРИФІЛД, Н. ДЖ.

Збірка на народні цілі.

Жіночий кружок сестричтва Преч. Діви Марії в Савт Плейнфілді за- лад несподіваний вечерок 5 травня ц. р. з приводу цього, що одна із членок, дівчина місцева громадянка, пані Юлія Шарик, віддає замуж свою доньку Олю. Панна Оля вико- чана в наскрізь українському душі, полудіє і слові і писем україн- ською мовою, належить до місцево- го українського молодечого клубу, ходить до церкви та є прикладом для інших. Прийшли гості враз із ширими словами вручили зарученій Олі дарунки, а притім не забули за народні цілі і за спонукою пані Катерини Дорош та Михайла Дуба- си зложили на Рідну Школу й укра- їнських інвалідів \$12.20. Жертвува-

ІНДІЯНИ-СТУДЕНТИ

В Інституті Гаскела в Лоренсі, Канзас, найбільшій індіанській школі в Злучених Державах, вибрано не- давно голову студентів і голову студенток. Першим вибрано Грейдія Роберса, чистокровного індіанця з племені Чекто в Оклагомі, а другою Луелю Гравіндс з племені Семінолів, теж в Оклагомі. Між ними началь- ник школи, Ворен Сполдинг.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З СЕЛА
ГУСЯТИЧІ, ПОВІТ БІБРКА.

Як відомо нашим односель- чанам з Нью Йорку, Бейони і подальших міст, у нас існував комітет, що стався зібрати поміч читальні „Просвіти” у нашому рідному селі. Уладже- но кілька підприємств, а наші односельчани поспішили ще з окремими жертвами. Всі ті жертви будуть проголошені. А хто ще хотів би доложити, хай перешле на руки секретаря комітету, або просто до краю, куди також буде пере- сланий список жертводавців. Тільки хто посилає, хай і від себе щось зложить! Комітет придбав до цього часу на бу- дову читальні \$478.50. Усі гро- ши в країні. Комітет не є нія- кою організацією і грошей не перетримує, а висилає у при- значене місце.

Андрій Перетятко.

НЬО ЙОРКУ, Н. Й.

На інвалідів.

На забаві з нагоди уродин пані Юстини Волошин, яка відбулася в неділю, 23-го квітня, в домі грома- дяни Луценюк у Нью Йорку, пані Марія Луценюк збрала між гостями \$5 для інвалідів української незволь- ної боротьби. Гроші передав для ви- слання через Обеднання

П. Задорський.

КОГОЗ, Н. П.

З хрестин раненим Січовиком. 23. квітня ц. р. на хрестинах в гр. Білінських збрано на зазив п. Н. Назарко на поміч раненим Січови- кам \$12.60. Жертвували по \$2: Риганч, П. Білінський; по \$1: Ка- стер, Бакай, І. Чайковський, П. Кру- шельницький; М. Кастер 75 ц.; по 50 ц.: Ю. Дрогамарецька, С. Чай- ковський, Н. Назарко; А. Ястремська 25 ц. Разом \$12.60, які виставлено до ЦУ ОДВУ.

ДІТРОПТ, МІШ.

На народні цілі.

Гром. Данило Липчан, член 146 від. У. Н. С., переслав через Обед- нання \$13 на народні цілі. З того \$10 на ранених січовиків із Закар- паття, а \$3 на „Просвіту”.

ЗБОРИ ВІДПІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖАНСТАВІ, ПА. Місячні збори Бр. св. Арх. Михайла, від 11, від- будуться дня 21. п. м., в галі цер- ковної на Будні, зараз по Ст. Бо- жий. Проситися всіх членів прийти і вирішити свої догви, бо домашня ка- са вже порожня і уряд буде вим- примувати нас суспендувати, тож щоб пізніше не було нарікання. — Т. Волонук, секр.

МАГАНОВ СІТІ, ПА. Мітинг Тов. Запорозька Січ, від 305, відбудеть- ся в неділю, 21. травня, зараз по Ст. Божий, що починається в 10. го- дині рано. Проситися всіх членів прийти і вирішити свої загалості, бо в противний раз будуть суспен- дувати, бо відлітова каса не є всім більше засилати владок за членів. Кожний член нехай прийде на мі- нити з новим членом, бо Батько- Союз є усім рівним батьком в кри- тичний стані. — П. Гентон, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Місячні збори Бр. св. Арх. Михайла, від 332, від- будуться в неділю, 21. травня, в го- дині 2. пополудні, в галі У. Н. Дому, 10 Кофакс ул. Всі члени обов'язані були на цих зборах. На цих збо- рах буде виплачена чекми дивиден- да від У. Н. Союзу. Проситися чле- нів прийти на збори й вирішити свої догви. — Еміль Балдський, пр.; Михайло Венгрен, кас.; Петро При- ка, секр.

WILLIAMSTOWN, N. J. There is a association meeting of the U. N. A. branch 307., to be held Sunday, May 21, 1939, at 1 o'clock in the after- noon. — Joseph Arkatun, Sec., 252 Bk. House Site, Williamstown, N. J.

ОЛИФАНТ, ПА. Місячні збори Бр. св. Кирила й Методія, від 86., від- будуться в неділю, 21. травня, зараз по Ст. Божий, де починається. Проси- ться всіх місцевих і позаміських чле- нів прийти на ці збори, бо є важ- ні справи до вирішення, як рівнож- будеться виплачувати дивиденди че- чками. Дятого кожного член мусит- ся бути присутнім на цих зборах. — Секр.

ВЕСТ ІСТОН, ПА. Місячні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від 137., відбудуться в неділю, 21. мая, в годині 2. пополудні, в церковній галі. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи. Також просимо довгочасних членів прийти та вирішити свої загалості. Члени, котрі будуть на зборах, отримають чекми-дивиденди від У. Н. Союзу. Секретар не буде нікому тих чекми посли до дому. — Ф. Сагатий, пр.; М. Підгайний, кас.; С. Колодуб, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АР. Місячні збори Тов. Зап. Січ, від 206., відбудуться в неділю, 21. травня, в годині 1.30 по- полудні, в церковній галі на Вест Скотт ул. Проситися всіх членів при- йти на ці збори, бо на тих зборах будуть роздавати членам чеки як дивиденду за цей рік від У. Н. Союзу. — Іван Кокотський, секр.

У суді.

Суддя, проголосивши при- суд, звертається до обвинува- ченого:

— Від цього присуду може- те внести рекурс, або зректи- ся цього.

— То добре, пане суддя, то я зрікаюся присуду.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

ФАРМИ
НА
ПРОДАЖ

ФАРМА НА ПРОДАЖ,

11 акрів землі, дім на 6 комнат, „барн”, курники, літній дім, ово- чевий сад, всі уліщені, земля вже оброблена для уярми. Голоситися до: Mrs. BERTHA KUELL, 111-16 RFD 4, Box 209, New Brunswick, N. J.

ДАРОМ вишлемо МАПУ-РОЗКЛАД Світової Вистави (World Fair). Всі уліщи, будинки, павільони. Не посилайте грошей, лиш 3 центи на пересилку. Адресуйте: S U R M A, 325 E. 14th ST., NEW YORK, N. Y.

ДО ХОРИХ

Багато жінок і чоловіків, що терплять припадку тяжкої недуги шлунока, серця, нервів, димбого, ніг, парализує багатьох інших небезпечних недуг, є інші адорони. Без ризику, що Вас болить і як довго, зверніться до нас ще нині, а знайдете повну раду у українській мові. Можна також писати до:

ХІРОПРАКТИЧНЕ БЮРО
185-2nd Ave. (Pr 12 вул.) New York. Години: від 10. рано до 8. веч. В неділі: від 10. рано до 1. пол.

КОСИ

Маємо австрійські серпи і коси з найліпшої сребристості сталі, коса довга 32 палі, ва- жить поверх фунта, за одним локленням косить пару днів. Коса широка \$2.50 з пересил- ний 50 ц. Бабка 75 ц. Молоток 60 ц. Брусок 25 ц. Серп з зу- бами \$1.00.

Замовлення враз з грошми по- слайте на адресу:

UKRAINIAN BAZAAR,

170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ризику, як далеко позв. Нюарком. Брали потреби теле- фонуйте до нас. Обслуга ширі і дешева. — Обслуга: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
Новий Український Удмуртський заряджує погребальні по шлі так пильний, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 6th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: Gramercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ В БРОКХ, БРОКЛІН, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 5-6577

Ошадний.

— Антоне, можеш ти пози- чив мені трохи грошей?

— Дуже радо, але я маю тільки доларя, а не хочу його змінити, бо як тільки змі- няю гроші, то вони зараз ме- ні розходяться.

Атарці, впадаючи до кімна- ти з в'язнями, не мали часу на- дгнати нуркових одностроїв. Вони вхопили тільки зброю. Тай не думали вони, що по- трібно буде їм одностроїв. Вони почали з усіх сторін на- тискати на в'язнів та припира- ти їх до мур. Здавалося, що ось їх переможуть. Та в тім почала сильною струєю на- пливати до середини кімнати вода.

Миттю почала вода залива- ти кімнату. Це збентежило а- тарців. А воду впустив до се- редини Геркуф. Він добре був обзайомлений з тамошніми відносинами. Бачучи, що він сам і його найближчі прияте- лі в одностроях, а атарці ні, він кинувся до регуляторів во- ди і відкрутив їх. Атарці сто- яли збентежені і в першій хви- лині не знали, що мають ро- бити.

Чи далі наступати на в'язнів, чи рятуватись утечею та нятя- гати однострої. А вода поспі- шно наповняла кімнату. Скро- ро не стане часу на надуму. Деякі з них дістали такого страху, що сходили з глузду. Серед того замішання Атон Том, не звертаючи уваги на ніщо, вхопив скриньку з ма- тирію жемчугів та подався до втечі. Це заприamtив Браєн.

Миттю Браєн скинув свою маску з голови, а водночас закричав на Тарзана: „Я йду за ним і мушу від нього цю скриньку відібрати”. Тарзан стався відтягнути його від цього пляну, та це не помага- ло. „Йди і старайся видістати Гелену на волю. А за мене не журися; можливо, що мені по- ведеться”. З тими словами він поспішно кинувся до скритого виходу.